

Ханты Ясӑң

Основана
1 ноября 1957 года

11.07.2024
№13 (3649)

Ёмвошн ай хопӑң кӑсупсы вӑс

8-9 >>

Па хон пелӑк мӱвӑң, ёха ӑмӑщ ай хопӑтн кӑсты вӑс. Л. Гурьева верум хур

Сӑмӑңа вӑлты
хотӑң ёх ёмӑңхӑтл
постӑсӱв

>> 6

Арӑң-моньщӑң
имие

>> 10

www.khanty-yasang.ru

Ешӑк ям ӑңкие,
ма нӑң сӑм лерен

>> 13

Тата мосванән лыпәт тыләщ 25-мит хәтәлдн Югра мўевн округев Дума хотн шуши мирәт Ассамблея ёхлўв депутатәт 26-мит мирхот дыв күтәлдн версәт. Сырыя ийха әктәщум арсыр тәхетн рәпитты вән кәщайт елпийн олаң ясаң Дума хот кәщә ләңкәр хә Еремей Айпин тәс па лупәс, хути тәм хәтәлдн дыв йилуп поступсәт щирн, мәта утәт закона елды вўты нәмәсләт, путәртты питләт па арталәләт, муйсәр проект унтасн елды ймашәк округев луватн шуши мирәт вәлты-холты щирәт ләщәтты.

Ассамблея депутатәт әктәщсәт

▲ Е.Д. Айпин мирхот пурайн. В. Енов верум хурһән

▲ Округев арсыр департаментәт кәщайт

Тәм мирхотәлдн депутатәт лупсәт йилуп поступсәт олаңән, щит:

◆ Муй щирн юхи хәщум 2023-мит олдн округев вух лўнәтты тәхи рәпиттәс.

◆ Муй щирн па хути Югра мўв образования тәхи вәл па муйсәр поступсәт йилпа щәта верты рәхл.

◆ Хути па муй щирн тәм йисн хўд велпәсләты вер округевн версы, муй хурасуп йилуп поступсәт па щи тәхийн ләщәт-длийт.

◆ Нематериальной этнокультурной верәт верты олаңән (щит, муй щирн йис арәт, моньщәт, путрәт па арсыр йис пура верәт елды тайтыя па лавәл-тыя).

Мет олаңән ийха әктәщум шуши мир Ассамблея депутатәт елпийн округев правительства хот вух лўнәтты тәхи кәщә ләңкәр не С. Попкова путәртәс, муй арат вух тәм пўш дыв хуцела арсыр тәхет эвәлт китсы па мәта тәхия щи утәт дыв есәлсәт.

Тәм мәнум 2023-мит олдн налогәт әкәтты па арсыр тәхия округев луватн вух сухуптәты щирәт тәса ләщәтсийт. Дыв хуцела араттәлдн 104,4 млрд шойт вух арсыр тәхет эвәлт юхтәс. Щәлта па дыв сыр-сыр верәт верты күтн ар тәхия 67 млрд шойт вух ләкки ортсәт. Әхәт щитәт унтасн, налогәт ийха әкәтты пурайн, округев бюджет вухәт 7,6% аршәка йисәт. Щимәщ налог дыв арсыр тәхет эвәлт ийха әкәтсәт, щит рўщ щирн, налог на прибыль, имущество па әл хәннехуятәт сухуптәты налогәт.

Вух лўнәтты тәхи тәм мәнум олдн неналоговой вухәт округев луватн вәлты районәт па вошәт эвәлт ищиты ийха әктәс. Щимәщ вер пәта налогәт щирн дыв 99,9% арата планәт ләщәтсәт.

Кимит поступсы олаңән, мәта ут ищи Югра мўвн верды, А. Дренин – Образования департамент хуца рәпитты кәщә хә путәртәс. Дыв тәм йисн государства па муниципалитетәт эвәлт вәлты няврем вәндтәты ән мосты тәхет ләп тәхәрти вўтыщәләт. Щимәщ вер ләщәтты дывела тәп вән кәщайт пида немасыя вәйтантийлды па атәлт комиссия ийха әкәттыя мосл.

Хәлмит поступсы щирн шуши мир Ассамблея депутат ёхлўв округев луватн ләщәтум хўд вел-

пәсләты верәт йма арталәсәт па вантсәт. Щи вер олаңән Югра мўвев промышленность департамент кәщә хә К. Зайцев айкел тәс. Лўв путәртәс, хути Россия мўв па мўң хуцева вәлты 8-мит закон хуца, мәта утн «Хўд велпәсләты па хўләт лавәлты щирәт» нух хәншман тайллийт, мосл йилуп поступсы ләщәтты. Щитәт хўватн атәлт щирн арсыр хўд шавиты тәхет верты мосл, ләлдн велпәсләты верәт ищи атәлт вәсәт па әл хәннехәйт кашәң пўш хўд катәлты веритсәт. Щимәщ поступсы тәп лыпәт хойты тыләщ олаң-мит хәтл, вўш эвәлт тәм 2024-мит олдн вән кәщәитн ищи верты питды.

Мет юхи хәщум пурайн тәм мирхот ләщәтум шуши мир депутатәт путәртсәт, муй щирн хәнты па вухаль мирһән йис арәт, путрәт, моньщәт, якты щирәт, арсыр ванлтупсы хурасәт па катра ёмәңхәтләт хәннехуятәт этнокультурной тащ верәт щирн ймсыева елды тайты, вәндтәтыя па арсыр тәхет эвәлт ийха әкәттыя па елды лавәлтыя рәхәс. Щи пәта ин округев культура департамент кәщә ләңкәр хә В. Гаин айкел верәс.

Шуши депутат ёхлўв кашәң щимәщ поступсы пида кашәщсәт па елды рәпитты нумсәт вўсәт.

Путәр хәншәс:
Владимир Носкин

Дума хотн 34-мит мирхот вэс

Мет олаң ясаң тәм мирхотн округев кэща юкана вэлты хэя Р. Кухарука масы. Лүв ийха юхтум депутатат елпийн тәмиты лупас:

» Ешак ёх! Тәмхәтл мўң иса арсыр йилуп поступсәт ямсыева ванты па артадаты питлүв, мата утат правительства хуца кэщайтн вўсыйт. Лыв сыр-сыр тәхетн рәпитты кэщайтн сырыя артадәсыйт. Мәнәма әд әмәщ вәс уша верты, хуцы депутат ёхлүв иши ар нумас па ёр щимәщ йилпа вўюм поступсәта пунсәт. Щи вер тумпийн депутатлүв округ мўв луваттыйн вэлты муниципалитетат хуца ищиты арсыр мосты мирхотат лэщәтләт па лывел пириюм хәннехуятат пида кашәң пўш ийха вәйтантийлдәт па сыр-сыр мосты верәт ийха тўңширәңа верләт. Тәм юхи хәщум хәтләтн ма немасыя Сәрханл, Нижневартовск вошәң хуцы вәсум. Мулхәтл па Ёмвошн вэлты хәннехуятат пида ищиты вәйтантийлдсум. Әхәт Нефтеюганск воша па яңхсум. Кашәң ай па вәншәк вер мўң депутат ёхлүв әд хәннехуятат пәта ямсыева па тәса веритты кемн иса лэщәтләт.

Ям вўща ясаңл юпийн Руслан Кухарук немасыя округев вух лўңатты тәхетн арсыр верәт тўңматты кэщайт эвәлт айкел верәс. Лүв ясаңлаң эвәлт ушәңа йис, муйкем арат вух па муйсәр тәхета тәм мәнум олатн немасыя есәлсы.

Лүв путәртәс, тәм йилпа юхәтты олатн округев вух лўңатты тәхия лыв аршәк

Р.Н. Кухарук

Дума хот депутатат мирхотн. В. Енов верум хурһән

Тәм ванән лыпәт тыләщ 27-мит хәтәлн округев Дума хотн 34-мит мирхот мәнәс. Сырыя ийха әктәщум хәннехуятат елпийн Югра Дума кэща Борис Хохряков путәртәс, хуцы тәмхәтл араттелн 34 депутат тыв юхтәс па щи ёх тумпийн тәм вәйтантупсыйн округев кэща юкана вэлты хәя Руслан Николаевич Кухарук, правительства па мўвев луватн кэщайта вэлты хәйт па неңәт хуцыева тәм вулаң мирхота юхәтсәт па тәтә айкеләт верты питләт.

вух йилпа сопәсләләт. Елды нәмәсләт араттелн хулна 28 миллиард шойт вух арата округ бюджет вәншәка лэщәтты. Щи вухәт унтасн нәмәсләт социальной тәхетн рәпитты хәннехуятат тыләщ мәр вўты вухлал, еша нух еләтты. Щи хәйт па неңәт күтн тәм хәщум олатн январем вәнләтәты па арсыр мәш верәт ямәлты хәннехуятат питләт. Щи тумпийн па шәкащты хәщум январемәта ищиты сыр-сыр нәтупсы верәт кэщайт верләт. Щәлта па йилуп хотат округев луватн па щитат унтасн ямкем арат омәсты вўтьщәләт.

СВО хуца вэлты хәннехуятата па лыв хотгел ёхлала па январемлада ищиты сыр-сыр мосты нәтупсәт елды лэщәтты нумсәт тәйләт.

Тәм Дума хотн 34-мит мирхот мәнум пурайн ийха әктәщум депутат ёхлүв араттелн 31-кем йилуп поступсы закона верты щирәлн ямсыева вантсәт па артадәсәт. Лыв хуцела вэлты Комиссия ёх лупсәт, сырыя округ кэщая вәлум неңа Наталья Комарова «Почётной гражданин Ханты-Мансийского автономного округа» вулаң нем юкантсәт. Щәлта округев депутатат тәм күтн араттелн 79 хәннехә Дума хот Почётной грамота непекәтн катлуптәты нумас версәт. Арсыр вер күтн депутатат лупсәт, муй арат вух мәнум 2023-мит одн округев правительства эвәлт сухуптәсы, ләдн сыр-сыр вер верты.

Щи киньща шеңк ар путәр вәс, муй щирн тәм йисн шәкащты хәщум

пухәта-эвета сыр-сыр нәтупсәт лэщәтты, ләдн лыв вәнләтәты па елды вэлты щирн немудты шәк вер ән па вантсәт. Вантә, хән лыв әшкала етшуптәләт, лывела ищипа елды мәтты тәхийн вәлты па вәнлтийлты мосл.

Мет юхи хәщум пурайн округев Дума хот депутатат нәмәссәт, муй щирн па хуцы тәм йисн йилуп поступсы «Хўл велпәсләтты па сыр-сыр хўләт лавәлты тәхет» Россия мўв хон пеләк законәт щирн тўңширәңа па ямсыева лэщәтты, ләдн әд хәннехуятата ищиты пурайн лўвела мосты арата аршәк хўл велпәсләтты рәхәс. Щиты тәм хәтәлн округев Дума депутатат рәпитсәт.

Путәр хәншәс:
Владимир Енов

Нявремат рўтыщаты пура юхтас

Югра мўвн вэлты 64 787 няврем тәм лўңан округев тумпийн Алтайской, Краснодарской, Пермской, Волгоградской, Московской, Новосибирской, Тюменской, Челябинской областят, Удмуртия, Башкортостан па Крым мўвәтн рўтыщаты питләт. Тәнял ол лўң пура рўтыщаты вер вантты ки, щит 59 998 арат няврем вәс.

▲ «Нумсәң ёх» рўтыщаты хәрн. И. Самсонова верум хур

Тәм ол округев луваттыйн атл-хәтл мәр нявремат вантман тайты хәт рўтыщаты тахи лэщәтман вәл. Щит: «Окуневские зори» Советской районән, «Кар-Тохи» Сәрханл районән Русскинская кәрт пўңалн, «Кар-Тохи» Сәрханл район Лямино кәрт хуща, «Юбилейный» Кондинской район Луговой кәртән, «База спорта и отдыха «Северянка» Нуви сәңхум районән па «Лесная сказка» Нижневартовской район хуща.

2024-мит олн Югра мўв ашколайт хуща хәтл мәр нявремат вантман тайты 423 рўтыщаты тахи рәпитты питл.

Щи пәта Ёмвошәң округ МЧС тахи ёхн лўң пурайн Югра мўв нявремат пәта лэщәтум 529 рўтыщаты тахи вантман тайды.

Югра мўв социальной верәт тәты тәхет ёх унтасн лўң пурайн рўтыщаты па ямәлтыйлды 5 264 пушәх

веритл. Щи пәта округ луваттыйн социальной верәт тәты тәхетн лэщәтум хәрәтн 3 230 няврем рўтыщаты па ямәлты питлы. Щи тумпи 2 034 няврем, мәта хоттел ёх эвәлт СВО хуща, нўшайн, ар нявремән, шәкащты нявремат па Донецкой, Луганской, Запорожской па Херсонской мўвәт эвәлт юхтум пушхәт Краснодарской, Новосибирской па Свердловской областят па Башкортостан мўва рўтыщаты китдыйт.

Югра мўв Сәрханл вошн Сургутской государственной педагогической университет хуща 2017-мит ол вўш эвәлт лўң па әл рўтыщаты пурайн нявремат вантман тайты хуята («вожатый») вәндтәты ашкола рәпитл. Тәта «Хумәсвәл» немпи айлат ёх верәт тәты па сыр-сыр рўтыщаты хәрәт лэщәтты тахи пўншман вәл.

Вожатой хуята очной щирн хәлум тыләщ мәр вәндтәлы, щит 140 вәндтәты щос. Кәт-хәлум пўш лапәт мәр айлат ёх вәндтәты хәра әкәтлыйт. Арсыр юнтты хәрәт әмшә лэщәтты, нумсәң па юнтәң партупсәт, рўтыщаты тәхет йилпатты па хурамтәты щирәт, сырсыр вәйтантупсәт, якты етнхотәт олюпн хәншты па па мосты верәта вәндтәдыйт.

2024-мит олн тәта тәрүм пәта вәндтыйлды рәхл. Вәндтыйлды вер оләңән диплом непек ёша павтум юпийн Россия мўв луваттыйн нявремат пәта лэщәтум рўтыщаты тәхетн рәпитты щир питл.

«Знание. Авторы» немуп оса тәхи ёх Югра мўвн вәлты интернет хуща лўв сәтәла мет апрәңа сырсыр айкеләт лэщәтты 14-17 ол луват айлат ёх (рўщ щирн «блогер») сўс пурайн Владивосток вошн

рўтыщаты па блогерской верәта елды вәндтыйлды. Щиты васы мәнты тыләщ 20-мит хәтл вўш эвәлт Ас потты тыләщ 9-мит хәтл вәнта арсыр верәта нявремат вәндтәты па рўтыщаты «Океан» немпи тәхийн немасыя рўтыщаты хәр пўншлы. Щив округев эвәлт мет нумсәң па апрәң, сот эви-пүх мәнты щир тайл.

» Мәнүм олн мўң «Знание. Авторы» рўтыщаты хәр ищи лэщәтыйлсүв. Щи юпийн мўң па рўтыщум айлат ёхлўв Москва вошн лэщәтум «Россия» немуп ванлтупсыя сонтумәсүв. Вантә, Россия мўв арсыр вошәтэвәлтгийха әкәтшум ариты вер сәмәңа тайты ёх па лўңтарәт хәншты эвет-пүхәт вулаң вошәвн етнхот ванлтәсәт. Тәм вер айлат ёхлўва щәңк мостәс, щи пәта тәм пўш Россия мўв нявремат пәта ищиты немасыя вәндтәты па ипўляң рўтыщаты хәр пўншты, – айкелтәс Россия мўв «Знание» немпи оса тәхи кәщә не Ирина Карих.

Тәм рўтыщаты тәхия мәнты щира кәт партупсәңән верты мосл. Щит кашәң хуята лўв олңәлн хәншты вер па видео китты, хута кәл, муйсәр вер нәң мет яма па әмшә верты хошлән. Муй па хәннәхә олңән айкел тәты па лўв хошты верл ищиты ванлтәты.

Мет яма интернет хуща <https://ocean.org/replacements/proektiruyabudushchee> лўңтаты! Вәщ тыләщ 7-мит хәтлән уша йил, мәта ёх мет сырыя пирисийт.

Хәнты ясаңа тулмәщтәс:
Ирина Самсонова

www.khanty-yasang.ru

Нумсаң хәрн кәссәт па ай юхәт омәссәт

«Спасти и сохранить» немпи мұвәт-автәт давалты Мұвтел мир XXI-мит акция верн лыпәт тыләщ 27-мит хәтәдн Ёмвошн Лаңал ас хонәңән кимит пұш «Экологическая полигонка» нумсаң па верәң юнтәң хәр ләщәтсы.

2024-мит одн тыв Югра мұв нәл вош: Покачи, Югорск, Ёмвош, Пыть-Ях па Нефтеюганской па Ёмвошәң районңән эвәлт әх, оса верәт тәты хуятәт, нәтәсты неңәт-хәйт па нявремәт, арсыр тәхет кәщәйт, мұвәт-автәт давалты рәпатнекәт, округев айлат әх па әл мир әк-тәщәт, мәта хуятәт мұвәт-автәт шавиман тайләт.

Сырыя арсыр тәхет эвәлт юхтум әх коман-

Юхтум әх «Сад дружбы» хәр хуца ай юхәт омәссәт. Интернет эвәлт вүйом хурңән

дайт версәт, щәлта кұтәдн немасыя ләщәтум нумсаң хәрәтн кәссәт. Мосл, лупты, сыр-сыр әмәщ нумсаң хәрәтн иньщәсупсәт мұвев-йиңкев давалман тайты щирәт олаңән вәсәт.

Щи юпийн «Экологическая полигонка» вера юхтум мир Георгий Велич-

ко вош хулуйн тәнял ол пұншум «Сад дружбы» немпи хәр хуца ай юхәт омәссәт. Вантә, 2023-мит олн тәм хәрн юхәт омәсты вер тәп-тәп олңитсы.

Ма щиремн, щит шеңк мосты вер, мулты арат ол мәнл, юхийет вәна йиләт па хәннехә сәмл хошмалтәл.

Тәм әмәщ мосты вәй-тантупсы Югра мұв луваттыйн мұвәт-автәт вантман тайты тәхи әх па округ районәт па вошәт кәщәйт унтасн тывәс.

Путәр хәншәс:
Ирина Пословская

Хутыса йиңк хуци давләсман вәлты мосл

Лыпәт тыләщ 24-мит хәтләң «Центр управления регионом» тәхийн вәйтантупсы вәс, хута йиңк хуци тұңщирәңа яңхты па давләсман вәлты вер олаңән путәр мәнәс. Щи олаңән Югра мұвн Россия МЧС тәхийн кәщә ләңкәр неңә вәлты ими Ольга Кошкарлова путәртәс.

пұншы. Ям арат певәлты тәхи Нижневартонской район мәлңәт хуци вәл, Радужной, Лаңки пос, Нуви сәңхумвош па Салым кәрт хуци и певәлты тәхи аратн тәса ләщәтсы.

Елды иньщәссы, муй пәта округев луваттыйн шимл мир певәлты тәхи ләщәтсы? Лұв ястәс, хути щимәщ тәхет тұңщирәңа ләщәтты пәта арсыр мосты вер верты мосл. Щәлта

па санэпидемстанция поступсы щирн, мир певәлты тәхи иса ям щирн верман ат вәс.

Елды путәр тәсы, тәм лұң округевн муй арат атум вер йиңк әхтыйн тывәс. Иса лыпәт тыләщ мәр яртәяң атум вер тывәс, нивл хуят йиңка питсәт. Лыв кұтәдн нявремәт па вәлләт, и пухие худна ән вәйтсы.

Муй пәта щимәщ верәт тывләт? Щит хән хәннехуятәт немасыя ән ләщәтум тәхетн певәлләт, кучум щирн йиңка сарашләт, ай пушхәт намн атәлт хәйлыит па хән хәннехуятәт ай хопн ләваса яңхләт. Щиты тәм пұш ай хопн ән давләсман яңх-

ман – нәл хуят йиңка питәс, ән мосты тәхетн певәлман – хәлум хуят.

Хутыса хәннехуятәта давләсман вәлты мосл, ләдн тәлаңа вәлты па лылаңа хәщты? Щи пәта мосл кучум щирн йиңка ән сарашты, тәп немасыя ләщәтум тәхетн певәлты, шеңк хұва мәл тәхета ән вәщты, вәлы тәхетн ән мәртәтлты.

Округев поступсы щирн, ән рәхты тәхетн певәлты пәта олңәдн әл непек китлы, щәлта па кимит пұш катәлды ки, 500-2000 шойт аратн штраф вухн пунды.

Путәр хәншәс:
Надежда Вах

Кашаң ол вәщ тылащ 8-мит хәтәлдн Россия мўв дуваттыин вәлты мир «Сәмәңа вәлты хотаң ёх ёмәңхәтл» постәдәт. Мўң округевн щит 2009-мит ол вўш эвәлт постәты питсы. Щит вўраңән Югра мўв йилуп губернаторев Р. Кухарук ёмәңхәтл пураин «Семейный совет Югры» немасыя мирхот әктыләс, дәлдн итәх имет-икет па ар нявремәң хоттед, ёх тынаң мойлупсәтн катлуптәты.

Сәмәңа вәлты хотаң ёх ёмәңхәтл постәсўв

Мосл лупты, 15 ол мәр Югра мўвн вәлты 957 хотаң ёх мевд посәтн мойләсыйт.

Россия мўв президент икев В. Путин партупсы щирн, «Родительская слава» немуп орден Пыть-Ях вошн вәлты Раиса Наиловна па Рамиль Шарифьянович Закировңән хоттед ёха катлуптәсы. Тәм кәтңән нәл, няврем енмәдсәңән. Ащи – 20 ол мәр карты әхәлдн мир тәтләс, әңки – 30 ол нявремәт вәндтуман рәпитәс.

«Родительская слава» па «Материнская слава» мевд посңән Сәрханл вош эвәлт юхтум Аләна Александровна па Нурмагомед Бавадинович Болевковңәна мойләсыйңән.

Тәм ол «За любовь и верность» немпи мевд пос еша павәтсәт:

◆ Тунгусовәт хотаң ёх (Ёмвош);

◆ Шулдиговәт хотаң ёх (Ёмвош);

◆ Кокшаровәт хотаң ёх (Нефтеюганской район);

◆ Шумиловәт хотаң ёх (Ёмвош);

◆ Прокофьевәт хотаң ёх (Пыть-Ях);

◆ Краско хотаң ёх (Ёмвош);

◆ Голяевәт хотаң ёх (Ёмвош);

◆ Гладковәт хотаң ёх (Пыть-Ях);

◆ Саитовәт хотаң ёх (Ёмвош).

Вантә, тәм хотаң ёх күтәлдн иса нәтәсман па нявремәдл пида сәмәңа, и верн, и нумәсн, ийха катләсман вәлдәт.

Щи тумпийн округев кәща хә Руслан Кухарук Ёмвошн вәлты йртыяң ол дуват эвие Ульяна Лоншакова ишәк непекин мойләслә. Вантә, тәм эвие товийн түт әсупсы пураин атәлт ай апщеңәл ким тәләс.

Елды кәщаев ай павтәс, муйсәр нәтупсәт округевн нявремәта, нявремәң әңкета па хотаң ёха еша павәтты рәхл. Ийха лўңәтты ки – 50 нәтупсы, щи күтн 16 ут юхи хәшум оләтн йилпатсы.

Хәтл күтуп юпийн Лаңал ас хонәңән вошәң па мойңа юхтум мир ешалт ар мой версы. Тәта Югра мўв нивәл вән вош па район эвәлт юхтум 11 нә па 11 хә непека еш пос пунсәт. Щи пәдә шеңк әмәщ па амтәң вантты вәс! Неңәт щи мурт хура-

мәңнуви ёрнасәтн, хәйт па хә ләмәтсүхәтн Георгия Величко вош хўлы хўват шәшсәт.

Мосл лупты, 2024-мит ол олңитумн округевн 3 834 арат мой версы. Щи күтн 1083 – щит 18 ол вўш эвәлт па 24 ол вәнта айлат нә па хә. Мосл ястәты, тәм хурамәң мойң ләмәтсүх шәшүпсыйн әнтә тәп айлат ёх шәшсәт, 25, 35 па 50 ол мәр ийха уяңа-пищәңа вәлты хотаң ёх па вәсәт. Сәмлўв хошма йилдәт, хән ар хоттед хуят лыв күтәлдн йма вәлдәт! Муйкем әрәң-щомәң хоттед ёх тәйлўв, иса щи арат әрәңа мўң Российской государстваев лўңтәсл.

Мой вер тумпийн Лаңал ас хонәңән вән па әмәщ шўкщәты вер тәса вәты ёх вәндтупсәт па тынесты хәрәт вантты рәхәс. Муй тәта тәп ән вәс, кашаң вошәң муй па мойңа юхтум хәннехә, күш ай нявремие пәта, күш вәндәта йвум хәннехә пәта – иса ай пурмәс па ешдәлдн верум сыр-сыр хурамәң утәт ләтты веритәс.

Щәлдә арсыр вәндтәты хәрәт па ләщәтман вәсәт. Олюпн нерты, сүх эвәлт әнтты, сүхта пида рәпитты па па сыр-сыр верәта сәмәңа вәлты хотаң ёх ёмәңхәтл постәты пураин вәндтәты щир вәс.

Путәр хәншәс:
Ирина Самсонова

▲ Шулдиговәт хотаң ёх. Интернет эвәлт вўюм хурңән

Йис Смолин рэт Тунцинкэрт эвэлт

Щимәщ ванлтупсы лыпәт єнумты ты-ләщ 21-мит хәтлән «Торум Маа» немпи катра пурмәсәт да-вәлты хотн вәс. Щив Смолинәт, Езинәт, Новицкой рәтәт ёх әктәщсәт.

Тәм ванлтупсы тәты не Ирина Ксенофонтова ястәс:

» Хәнты Смолин рэт Тунцинкэрт эвәлт, щит Ай Ләв юхан хонәңән омәсл. Тәм рәт Антим Смолин эвәлт олңитсы па ин 11 нәпта йис. Щи рәт хәннехуятәт – ям хұд па вой велпәсләты ёх, тәм йис вәнты лыв щи вер яма тәйләт. Щи тумпи тәм пурайн щи рәт хәннехуятәт арсыр рә-патәйт тәдәт, тәп йис вә-лупсәд давадман тәйләт.

Хәнты Смолин рәт ху-ща мойңа йис вәлупсы ләрамтты учёной ёх юх-тыйлсәт. А.А. Дунин-Гор-кавич щи мұвн рәпит-малн ванкүтлди Смолин рәт хуща мойңа яңхәс. Щи тухәлди щәта В.М. Кулемзин, Н.В. Лукина па Е.А. Шмидт вәсәт.

Смолин рәт олаңән ай-келәт Елена Григорьев-на Смирнова (Смолина) әктәс, тәм ванлтупсыин лұв путәртәс:

» Мәнема айтедн йис рәтем олаңән әмща вәйтты вәс. Ма ванкүтлди ащем Григорий Прокопье-вич Смолин эвәлт инь-щәссум. Лұв, вантә, ая вәлмалн аңкилы-ащилы хәщәс, тәп рәтл олаңән яма вәйтсәлә. Ма 2004-мит ол вұш эвәлт рәтем олаңән айкеләт кәнш-мемн киникайт лұңәтты,

Смолинәт рәт ёх. Л. Гурьева вўюм хур

катра непекаәт давадты хотәтн рәпитсум. Әмща йис, арсыр учёной ёх мұң рәтәв олаңән хәншсәт.

Музей хуща наука вә-рәт тәты не Раиса Решет-никова ястәс:

» Ма хұвн тәм щемья вәйтлум, щирн кен рә-питты вәс. 2023-мит олн Елена Григорьевна Смирнова (Смолина) пи-ла вәйтантилдсум. Лұв Смолин рәт верум лерәл аляс, худна щив рәтлал олаңән хәншәс. Щи тумпи арсыр хурәт, лыв рәтел 30 мултас пурмәс вәй-тәс, ин щитәт ищи тәм ванлтупсыин вантты рәхл. Тәм пурмәсәт немәт Ас хәнты ясәңән хәншман вәлдәт. Щи тумпи тәм ванлтупсыин Смолин рәт вулаң ёх вәлупсы олаңән уша верты веритләты.

Григорий Прокопьевич па Мария Ефимовна Смолинәңән Ас хәнты хуятәң, дын рәт ясәң яма тәйсәңән. Елена эвән путәртәс:

» Аңкем-ащем Ас хәнты ясәңән путәртсәңән. Дын йис путрәт, моньщәт,

арәт вәйтсәңән. Дын мадыр мир учёной имия Ева Шмидта щитәт путәртсәңән. Тәм ванлтупсыин Е.А. Шмидт эвәлт пищма вәл, лұв Нуви сәңхум вош эвәлт лынана хәншәс.

Ванлтупсыин мойң ёх Григорий Прокопьевич Смолинән ариум арәт хәләнтсәт. Щи юпийн Смолин рәтимет «Кәк-кәк Най» ар арисәт.

И. Ксенофонтова елды лупәс:

» Григорий Прокопьевич Смолин – ям велпәс хәя вәс, вәлупсәд мәр 60 мойпәр, 200 кұрәң вой, 105 нюхәс вой па па войт велпәсәс. Увәс мұв эвәлт 80 вұды тәс. Лұв ям па нумсәң амп тәйс. Ин лұв верл Полнавәт кәртәң хәйн Александр Васильевич Аксёновән елды тәды.

Е.Г. Смолина аңкел Мария Ефимовна Смоли-на-Езина олаңән ай тәс:

» Хәнты Шәнш вошн рұщ Новицкой шураc ёх шушмащсәт. Кәртәт хұват яңхман хәнтәт эвәлт

хұд па тынәң вой сух ләтсәт. Щи пурайн Ефим Иванович Новицкий Ай Ләв юхан хонәңән омсум Тунцинкэрт эвәлт Шәнш воша ма аңкаңкем Татъя-на Ильинична Езина тәс. Дын семьяенән ма аңкем Мария сема питәс. Еша вәсәңән па кәтна мәнсә-ңән, щирн аңкаңкем юхлди керләс. Аңкем вәна йис, Григорий Прокопьевич Смолин хуща икия мәнәс. Дын ийха велпәсләсәңән, моньщсәңән, арисәңән.

Г.П. Смолин вәңд Васи-лий Кузьмин Аксёнов иса вәйтум верлада вәңл-тәслә. Елена Смирнова лупәс, В.К. Аксёнов Ас хәнты ясәң яма тәйсәлә, щирн лұвела Ас хәнты ясәң вәңлтәты непе-к ләщәтты нәтәс. Лұв эвел Ираида Васильевна Аксё-нова «Ёмвош ёх» ариты тәхия яңхәл, тәмхәтл мұң «Екрәт хұват» ар арисұв.

Ванлтупсыин мойң ёх Смолин рәт ёха ар хошум ясәң лупсәт.

Вәйт дор тыләщ 17-мит хәтл вәнты щи ванлтупсы рәпитты питл.

Путәр хәншәс:

Людмила Шульгина

«Югра ай хоп» кЌсупсы сукнЌс!

^ Ай хопн кЌсты ёх

Йиңк «кавЌрл» –
Ай хопие мЌнл!
Ай питы вЌра шЌшмЌл!

ТЌп елды!
ХЌнтЌт па вухЌлят
КЌтЌдн кЌслЌт:
Хуйтат мет грЌЌт,
КаркамЌт па щомЌЌт!

КЌсты ёх так нумЌсн вЌллЌт,
Вева Ќн ювман довЌллЌт!
ТЌп ай хоп йил па
Юхи хЌшум тЌхия вЌратл.
Щит кашЌЌ хуят хЌн хошл?!

ТЌм лЌңтар ай хопЌ кЌсупсы сукнум юпийн Югра мЌв вЌтаң кЌсты хЌев Егор Романович Кельмин хЌншЌс, ма хЌнты ясаңа тулмащтЌсем. Щи вер лыпЌт енумты тылЌщ юхи хЌшум 30-мит хЌтлЌн Ёмвош пЌңлн Байбалак пусл хуща лЌщЌтман вЌс. Мосл ястЌты, Е.Р. Кельмин вЌлупсЌл хЌват ар грЌЌа-щомЌЌа йиты ёх лЌщЌтЌс. ЛЌвела тЌм пЌш мЌнум ай хопЌ кЌсупсы шеңк мЌстЌс. ЛЌв лЌңхал, лЌдн елды округев луваттйин шуши мир ай хопЌт верты вЌнлтЌты хЌрЌт ат тывсЌт. Округ кЌща хЌ Руслан Кухарук лупЌс, йм вер – щиты ат тывл!

ТЌм кЌсупсыя 200 до-
вЌлды хуят юхЌтсЌт.
Щит ЌнтЌ тЌп Югра мЌвев
гвЌлт кЌсты ёх вЌсЌт, щит
тумпи Россия па ванЌн
вЌлды мЌвЌт: Беларусь,
Казахстан, Кыргызстан,
Туркменистан, Узбекистан
па па хон пелЌк мЌвЌт:
Китай, Иран, Израиль,
Морокко, Тунис, Турция
па Уганда гвЌлт кЌсты
хуятЌт ЌтЌщсЌт. ТЌм ай
хопЌ кЌсупсы хЌлум шу-

рЌс мултас хуят вантты
юхЌтсЌт.

МЌвтел мир ай хопЌ
кЌсупсы елпийн пойк-
щЌсЌв. КЌт хЌнты неңнЌн
Людмила АлфЌрова па
Раиса Решетникова ТЌт
имия пойк ясаң лупсЌн.
Елды СЌрханл мЌв хЌнты
икет Данила Покачев,
Андрей Ачимов па Ми-
хаил Кечимов ВЌрт икия
пойкщЌсЌт, лЌдн йм тЌрум
ат вЌс, лЌдн Асн, ЛЌнлн па

юханЌтн ар хЌл, вЌнтЌн ар
вой ат вЌс, лЌдн иса хуятЌт
йма ат вЌсЌт. Щи юпийн
хЌтлЌң хЌтла щит йис.

КЌсты па мойң ёх ещЌлт
ариты-якты ёх этнхот
ванлтЌсЌт. «Ёмвош ёх»
ариты неңЌт «ВЌща вЌла,
мойң ёх...» ар арисЌт.
Шапша кЌртЌң «Моньщ
хот» гвет-пухЌт арисЌт,
«ХЌл вЌдты не» як яксЌт.
«ХЌтл» немпи хЌнты-
вухЌл мирнЌн театр ёх

ВЌрт ики олЌнн этнхот
альсЌт.

Округ кЌща юкана вЌл-
ты хЌ Руслан Кухарук вЌ-
ща верЌс:

»» Шеңк йм, хуты ай хопн
довЌлды ёх тЌм кЌсупсы
елды тЌлЌт. ВантЌ, йистелн
округ шуши мир ай хопЌтн
холпЌт вантты йЌхсЌт.
МЌңева щит вер и нумЌсн
елды тЌты мосл. МЌң
мойң ёха шуши мир йис

^ ВЌрт икия пойкщЌлЌт

^ «Пурвой ар» тЌхи ёх арилЌт

вэлупсы олаңан эмща путартлүв. Шеңк ям, хуты мўң мўвева па хон пеләк мўвәт эвәлт кәсты пәта ләхсәт юхәтсәт. Мўң пәтэва мет вулаңа – щит шуши мир йис вэлупсы, верәт па рәт ясңәт давәдман тайты вер вәл.

Ай хопәтн кәсты ех, сораһәк юхи хәщумтәхия юхтаты! Щи әрәң-щомәң ех әмәңхәтл вантты ех, нынәна эмща вантты ат питл!

Мўвтед шуши мир кәсупсәт тәты тәхи кәща хә Алексей Кыласов вўща верман лупәс:

» Нын пелана вантмемн ма уша версум, нын йина па тәм кәсты әмәңхәтл мосман тайләты. «Ай хопәң кәсупсы» – щит Югра мўв лыл! Кашәң ол тыв аршәк мойң хуят юхәтл. Вантэ, дыв уша верләт, хутыса нын йис вер елды тәлты. Нын пелана ванттәлн дыв вәндтйилләт, хутыса йис верәт давәлты па елды тәты мосл.

Мет сыры 37 ики күтәлн ай хопәтн кәссәт. Әхәт уша йис, финиша олаңмит Сергей Русскин (Сәрханл район), кимит Иван Покачева (Сәрханл район), хәлмит Юрий Казамкин (Нижневарттовской район) юхәтсәт.

Имет күтн мет сыры Наталья Тэвлина (Когалым вош), щәлта Галина Мултанова па Лидия Покачева (Сәрханл район) вәсәт. Дыв Югра мўв юкан кәща хә Руслан Кухарук эвәлт мевл посәт еша холумсәт.

Мевл посәт мәты артән хәнты ай хопәң кәсупсы ләщәтум хә Анатолий Кауртаев округев кәща юкана вәлты хә Руслана Кухарука ләп мойләс па ястәс:

» Югра мўвев шуши мир

Па хон пеләк мўвәт нух питум ех. Л. Гурьева вўюм хурәт

эвәлт нәңена ләп мойләлүм, ләлн нәң ар ол Ас па Лаңал хўват кәща хә иты тўңа ат яңхсән!

Р.Н. Кухарук лупәс, ләлн Нижневарттовской район верәнтты ех Минпромторг хуца грант нәтупсы вух ат вохсәт, ләлн елды щит вух унтасн ай хопәт верты вәндтәты.

Щи юпийн елды арсыр ол луват хәннехуятәт кәссәт. Ай хопәтн мет апрәңа Сәрханл район хуятәт довәлсәт – 15-сыр кәсупсәтн лапәт хуят нух питсәт. Кимит – Нижневарттовской район, хәлмит – Нефтеюганской район кәсты ех вәсәт.

Мет әмәщ вәс вантты, муй щирн па хон пеләк кәсты ех күтәлн кәссәт. Дыведа округев шуши икет нәтсәт. Ветсот метра хўваттйин щиты юхәтсәт:

◆ Бурак Гюмюшлю (Турция) па Виталий Русскин (Русскинской кәрт);

◆ Абделхафидх Лухиши (Тунис) па Юрий Казамкин (Нижневарттовской район);

◆ Есения Черепова (Казахстан) па Эдуард Иуси (Нижневарттовской район).

Ай хопәң кәсупсы пурәйн арсыр хәрәт рә-

Нижневарттовской район ех округ юкана кәщя вәлты хәя Р. Кухарука ләп мойләсәт

Хәнты ими па хон пеләк мўв хәя ям ясәң лупл

питсәт. Кашәң мойң хуят веритәс: шуши мир кәсупсәт олаңан уша верты па кәсты, щит тумпи ешн мулды мосты пурмәсәт верты, ариты-якты ехн ләщәтум етнхотәт вантты. «Торум Маа» музей рәпатнекәт нюки хот омәссәт па щив мойң ех вохсәт, ләлн дыв шуши

мир вәлупсы олаңан уша ат версәт. Щәта дыв арсыр пурмәсәт версәт, нумсәң юнтупсәтн юнтсәт, епләң, летутәт десәт.

Юхи хәщум артән етнхот вәс. Щиты амтәңа ай хопәң кәсупсы сухнәс.

Путәр хәншәс:
Людмила Гурьева

Арӑн-моньщӑн имие

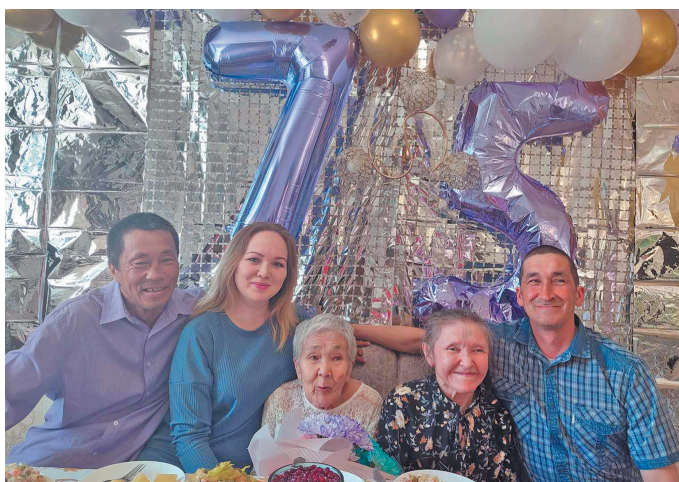
Тӑм лӑн пура ол-
нитум хӑтлӑтн Сӑ-
мӑтвош район Пӑкӑр
кӑртӑн Отшамовӑт ар
нявремӑн хоттел ӗх
хуца сема питум имие
Людмила Степанов-
на Отшамова лыпӑт
тылӑщ хӑтмит хӑтӑлн
75 ол постӑс.

Юхи хӑшум олӑт
Людмила Степа-
новна Тӑк кӑрт эвӑлт Ӗм-
воша Ольга эвел хуца
касӑс. Шци пӑта 75 ол
постӑты щира Ӗмвоша
вӑндата ювум хӑнты имие
пӑхӑл Олег па Егор На-
талья имел пида мойна
юхтылӑсӑт. Ӗмӑш, хути
Л.С. Отшамова Олег вӑн
пухл тӑнӑл ол сухнум
елпийн сема питум хӑтл
вӑш эвӑлт 50 ол постӑс.

Вӑлупсӑл хувап Люд-
мила Степановна Тӑк кӑрт
кӑща хотн вух лӑнӑтты па
ӗша мӑты хуята рӑпитӑс.
Колхоз вӑлум пурайн
лӑв Тӑкӑн «XIX парт-
съезд» немпи колхоз хуца
ищиты вух мӑты неӑа
вӑс. Шци пурайн кӑш лов
ӗхӑлн, кӑш мотор хопн
хӑл велпӑслӑты ӗх вӑнта
яӑхӑс. Немӑлт пӑлтап
ӑнтӑм хӑтл муй ат, ӗртӑн,
лоньщӑн муй вотас хӑтл
вӑл, мосл ки – имухты
мӑнл. Вантӑ, щӑта хӑл
велпӑслӑты ӗхн лавӑлсы.

Рӑт лӑрдал, вӑн ща-
щилал, опрашдал олӑнӑн
Людмила Степановна От-
шамова щиты нӑмӑлмӑс:

» Вӑн ӗхдам эвӑлт ма
шимӑш вер хӑлӑнтсум.
Мӑтты, катра пурайн Ямал
мӑв Шурышкарской район
хуца хӑлум пух: Отшам,
Укшум па Сотрув вӑсӑт.
Лыв эвӑлтӑда шимӑш
опраш немӑт тывсӑт: От-
шамовӑт, Укшумовӑт па
Сотруевӑт.

Л.С. Отшамова нявремдал па Р.Г. Новьюхова пида.
И. Самсонова верум хур

Имудтыйн Отшамовӑт
Тӑк кӑрта касӑлсӑт. Шци ӗх
кӑтн Филипп Иванович
Отшамов хоттел ӗх вӑс.
Хува муй ван мӑр мӑнӑс,
ипӑш Юхӑн кӑртӑн (Тӑк
кӑрт питӑрн омӑсты кӑрт)
пӑпи якты хот лӑщӑтты
питса. Филипп Иванович
Астепан (ма ащем) пухл
щив мӑнты сонтумӑс.
Роман щӑта Еля хурасӑн
не шивӑлӑс. Имухты ӗшл
катӑлсӑлӑ, Еля Васильев-
на (ащи опраш немл
Новьюхова) ӗшл йира ӑн
вӑслӑ. Ӗхӑтшӑк Астепан
ащел ики пида моя щи
мӑнсӑнӑн. Шциты ащем-
ӑнкетем ийха рӑхсӑнӑн.

**Астепан Филиппович
Отшамов 1918-мит олн
сема питӑс, Елена Ва-
сильевна пилыел киньща
вӑншӑк вӑс. Отшамовӑн
кӑтӑн тӑлаң 12 няврем
енмӑлсӑнӑн: 10 пух па кӑт
эви.**

Людмила Степановна
хӑтмит няврема вӑс, лӑв
1949-мит олн лыпӑт ты-
лӑщ хӑтмит хӑтлӑн Пӑкӑр
кӑртӑн сема питӑс, лӑв
еллелн тӑп пухӑт вӑсӑт.
Шци пӑта ӑнкет-ащел эвия
шеӑк амӑтсӑнӑн, вантӑ,
ӑнкетия нӑтты эвие хува мӑр
лавӑлсӑнӑн.

Вет-хӑт ол луваттыйн
ай эвие йинтуп катӑлты
вӑнлӑтсы. Ӗнтӑсты вер
ай Людоя шеӑк мӑстӑс,
сырья ӑл аканят ӗнтӑс,
ӗхӑтшӑк хӑншийн щитлӑл
хурамтӑты питӑс. Шци
пура вӑш эвӑлт Людмила
Степановна ӗнтӑсты вер
яма тӑйс, лӑв ӗнтум ӗр-
насӑт, хӑншӑн сӑхӑт шеӑк
хурасӑна па шак-пака
тивсӑт.

Хӑнты имие айтелн вӑн
ӗхдал эвӑлт арӑн монь-
щӑт, йис путрӑт хӑлӑс,
щитлӑл тӑмхӑтл вӑнта ай
ӗха ванлӑтл. Шци олӑнӑн
вӑндата ювум имие щиты
нӗхмӑс:

» Ай пурайн етна тӑп
йил, лампа вӑщитла па
щи нувийн имет па ма
Рая ащем пида ӗнтӑс-
ман, тӑнлӑсман омӑслӑв,
щи кӑтн вӑн ӗхдам ама-
мӑтшет, йис путрӑт, монь-
щӑт моньщлӑт, мӑн
– нявремӑт, шитама хӑ-
лӑнтлӑв, щикем ӑмща вӑс.
Шци путрӑт ма ин вӑнта
нӑмӑлдам па ипӑша ай
ӗхлама моньщлӑдам.

Айлат Люда эвие 10
класс Сӑмӑтвош ӑшколайн
етшуптӑслӑ. Шци пурайн
интернатн ар хӑнты па
вухӑл няврем вӑнлӑтӑс.

Пушхӑт щикӑш ӗплӑна
лапӑтсыйт, тӑп лывела няр
хӑл, няр нюхи, мухӑл мосӑс.

Шци йисн няр лӑтут лӑ-
ты ӑнт ӗсӑлса – нявремӑт
хӑня атӑлн сӑмӑн лӑтута
питыйлсӑт. Вантӑ, ӑнкет
ӗсум шепты пура эвӑлт по-
тум хӑл-потум нюхи лӑсӑт.

Ӑшкала юпийн Людми-
ла эвие Тӑк кӑрта мӑнӑс.
Шци пурайн сельсовет
кӑщая Терентий Григорь-
евич Гындышев вӑс. Лӑв
ушӑн па каркам айлат
эви имухты шивӑлӑслӑ па
Анапа воша вух лӑнӑтты
па мӑты хуята вӑнлӑтты-
ты китсӑлӑ. Хӑлум ол
хӑнты неӑия вӑн вошн
вӑнлӑтӑс. Арсыр тӑхет
эвӑлт вӑнлӑтӑды щира
юхтум неӑӑтн-хӑятн сӑмӑн
па рӑпата пӑла каркам
эвие имухты вана алӑ-
мӑса. Лывела ӑмӑш вӑс,
муй лампа хӑнты эвие ху-
расӑн тӑрсый тӑйл, ипӑша
ариман вӑл, щци кӑтн па
каркам ӗшӑлалн ипӑша
мудты тыйл па ӗнтӑсл.

Шци йис вера Ольга
эвиел тӑса вӑнлӑтӑслӑ. Ин-
тӑм ӑнкетел иты Ольга От-
шамова ӗнтӑсты, тыйты,
тунты эвӑлт сыр-сыр ху-
шапӑт, йинлӑт верты иса
яма хошл, щци кӑтн хӑнты
пурайн ӑнкетел моньшум
моньщӑт, йис путрӑт, арӑт
ищи сӑмӑлн тӑйлӑлӑ.

Мӑн, «Хӑнты ясаң»
газетайн рӑпитты ӗх, Люд-
мила Степановна ар тӑ-
пӑн ясаң китлӑв па лӑн-
хӑлӑв кӑшилты-мӑшлы,
катра щирн амтӑна, уяна-
пищӑна па аршӑк ол
вӑлты, нявремдалн, хилы-
лалн вантман па мосман
ат тӑйлы.

Путӑр хӑншӑс:
Ирина Самсонова

Ин тәм пұш йилуп 2024-мит ол, Хоттед, ёх ол, нѐмн пунсы. Щит аңки-ащи вѐлты щир елды луваттѐлн иса ат вѐс. Аңки-ащи – щит мет уяң олаң вер. Ин яйт, упет, вана рѐхты рѐт, хѐнум ёх щит – мўн, мѐтты ки, и атѐлт хѐн пѐлѐк мўв ёх. Ар нявремѐң хоттед, ёх мет вулаң вер, кашѐң хотн уй, амѐт ат вѐс. Айлат енумты ёх, ям хошум па ѐмѐщ нумсѐтн ат юхѐтлайт, ям вѐлты-холты щирел, ямсыева елды ат тѐдѐл. Хоттед, ёха питты – щит уяң, щўнь-хѐл.

Ар нявремѐң хоттед, ёх хущи ѐнмѐс

И мўн мўвевн ар хотѐң ёх вѐл, и хоттед ёх ими вѐлупсы олаңан ястѐты лѐнхалум. Сўмѐтвошн каркам, ѐмѐщ хѐнты вертутѐң не – Ирина Фоминична Новьюхова вѐл. Лўв ищи ар нявремѐң ёх хотн ѐнмѐс. Аңкѐл-ащѐл нивл няврем, лапѐт эви и пух тѐйсѐңан па вѐнлѐтѐсѐн. Ащѐл – Фома Александрович Новьюхов, аңкѐл – Нина Николаевна Новьюхова. Лын Дѐмина кѐртѐн совхозн шуши войхўл хуща иса рѐпитсѐн, ин пирѐщ хуятѐна йисѐн. Рўтьщуман кѐртѐн хущи вѐлѐн, яма хўв нѐпѐт вѐлты хотѐң ёхлал, хилыдал па хилнедал пила ванѐн вѐлѐт.

Ирина Фоминична ястѐс:

» Сѐма питум Дѐмина кѐртем Сўмѐтвош районѐн вѐл. Мин икем – Геннадий Романович Новьюхов пида, ищи ар хотѐң ёх хуятѐн, вет няврем тѐйлумн. Анмѐлсумн кѐт эви, хѐлум пух, ийха лѐхсѐңа вѐллўв. Икисѐн мин айтѐлн и кѐртѐн па ѐшкола-интернатн Сўмѐтвошн вѐнлѐтѐйлсумн. Мин Матвей ай пухемн хѐлумхущѐн тѐла питѐс, тѐм пұш Сўмѐтвош искуствѐйт ѐшкола хот ѐкты отделеѐния тѐхи вўрты диплом непекин етшуптѐслѐ. Лўв ищи ѐмѐнхѐтлѐта ѐнхѐл, лыв рўщ па хѐнты якѐт якѐт. Ма упилам па худыева ищи ар нявремѐң неңѐт, яѐм ищи вѐн хоттед, ёх семья тѐйл. Мѐнѐма шеңк

И.Ф. Новьюхова Валерия эвѐл пида

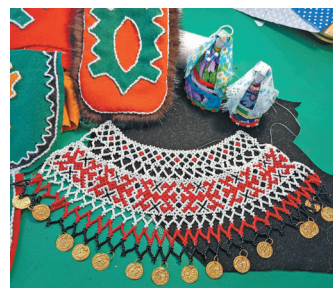
унтас па ям щиты хотѐң ёхлѐм пида ийха лѐхсѐңа вѐлты, аңки-ащи па упилам, яѐм пида и пѐнт хўват шѐшты.

Ма тўтѐң хопѐт ѐнхты тѐхийн рѐпитлум. Юлн ищи ѐл ѐн омѐслум, вертутѐң ут пѐла сѐмѐн, нѐй сух пурмѐсѐт, щѐшкан сух эвѐлт хѐншет ѐнтлум. Ар-нас пѐнт таллўм, ѐнтлум, сѐвум вей сѐвлум, ин па ниры ѐнтѐсты питсум. Ас хуятѐт лѐмѐтты сухѐтн хурамѐң хѐншѐн хѐншет ѐшнѐламан ѐнтлум, лѐщѐтлум. Хўв телн ин шуши мирѐт культура верѐнтты хота ѐнхлум, щѐта кѐща не Калерия Акрамовна Супрун вѐл. Па щѐта верѐнтты хотн ийха ѐк-тѐшман неңѐт пида ищи пурмѐсѐт ѐнтлўв, вѐн ѐмѐнхѐтлѐтн турист ёха сувенир тына пунлўв. Сўмѐтвошн верты вѐн ѐмѐнхѐтлѐтн па район кѐртѐт хуща ѐха ѐктѐшман иса щив вохѐнтлы-

И.Ф. Новьюхова

юв. Калерия Акрамовна пида якѐт якѐлўв «Ма мўвем» щит нем тѐйл. Хѐнты щирн ѐкты вѐнлѐтлум, ариты неңѐт аридѐт, мин якѐлумн. Вошн вѐлты Ас ёх па вухаль ёх верѐт елды тѐлўв. Валерия вѐн эвѐм ищи ма пилѐма культура верѐнтты хота ѐнхѐл, мѐнѐма нѐтл. Ая вѐлѐмн, Дѐмина кѐртѐвн няврем ар вѐс, мўн кашѐң етна пѐлкѐн арсыр юнтупсѐтн юнтсўв, хўд нѐшн велпѐслѐты ѐнхты ѐмѐщ вѐс. Ар хѐннехѐ щипурайн кѐртѐвн рўщѐт па хѐнты хуятѐт вѐсѐт. Щипурайн садик хот, леккар хот, кўлуп тѐйсўв, лапка хот вѐс. Кѐртѐвн мис па дов вѐн хотѐт омѐссѐт, щѐта муй арат хуятѐт рѐпитсѐт. Ин нѐл семья щѐта вѐлты хѐщѐс, хўд велпѐслѐлѐт, вой ѐнмѐллѐт-тѐйлѐт. Мўн ин айлат ёх Сўмѐтвошн вѐллўв, вошн рѐпитлўв. Кѐртѐва аңки-ащи хуща

ѐнхлўв, тѐп рўтьщѐты пурайн иса юхтыллўв. Ахум воньщумут па хумѐсвѐл ѐкѐтлўв, мѐрѐх вѐлтыйн, мѐрѐх, сѐвупсы па ѐкѐтлўв. Пухнѐлам ащѐн пида тѐнѐл нохѐр ѐкѐтсѐт, холпитты ѐнхлѐт, тўт юх лѐщѐтты нѐтлўв, мўй па кѐртѐн мосл, щит верлўв.

Щимѐщ хѐнты не Сўмѐтвошн вѐл. Ма лѐнхалум ям ѐсѐт лупты, елды хотѐң ёхлал пида тѐлаңа, щомѐна, уяңа-пищѐна ат вѐллѐт.

Путѐр хѐншѐс:
Светлана Сатина

Әмәңхәтлән пида!

Лыпәт тыләщ 9-мит хәтлән Ёмвошн «Хәтл» Ас-угорской театр хотн «Ваньщавәт мирхот» немпи әмәңхәтл вәс. Щит щәта якты-ариты неңҗән Татьяна Огнёва па Юлия Яркина пәта версы. Тәм ванән дын сема питум хәтлән постәсҗән, 45 ола йисҗән.

▲ Т.В. Огнёва па Ю.А. Яркина

Тәсәң ешпи Ас не

Тәм пүш ванән Сүмәтвошн лыпәт тыләщн 14-мит хәтлән шуши район пәльница мирхот әктупсы вәс. Леккар әмәңхәтл вүраңн щәта рәпитты ех әктәщийдсәт.

Вәйтәнтупсыин путәр Волән ясәң хәләнтсәт, щив район вән кәща хә Руслан Александров юхтыләс, вүща ясәң верәс. Лүв леккар әмәңхәтл пурайн ям па хошум ясәңәт лупәс, дәлн тәлаң ешн, тәлаң күрн елды ат вәсәт! Леккарәт ишәк непекәтн мойләсыйт, порыләсәт щит хәтл.

Ин арсыр пәльница тәхет леккар неңәт ванлтупсы дәщәтсәт. Щәта рәпитты неңәт рүщ арәт па Ас ех арәт арисәт, «Хоттел ех» хурәң ванлтупсы версәт. Айдат ех як версәт, муй щирн еш длюхәтты мосл. Па неңәт лыв ешдәлн тәса верум

арсыр әмәщ пурмәсәт ванлтәсәт. Щит вер пәта арсыр мойлупсәт еша павәтсәт. Ин шеңк ям, хуты щимәщ хуятәт мүн күтәвн вәлдәт. Кашәң хәтл ям вер вераты! Кашәң хуят уяңа па тумтака ат вәл!

Тәм пәльницәин сырсыр әмәщ вертутәң хуятәт вәлдәт па рәпитләт, ин дәңхәлум еша вертутәң ими олаңән путәртты. Хәнты не – Марина Александровна Гоголева (Миляхова) нйдәңәт ола мәр пәльницәин ай леккара вәл, ай няврем сема питты тәхийн иса хүвтәлн рәпитл. Лүв тәм леккар

Мирхота дын пида-на рәпитты ех, дә-хәсдәл, рәт ехдәл юхәтсәт, мет ям па хошум ясәңәт лупсәт, дыләң әня лыптәт мойләсәт. Дын Нуви сәң-хум район Ваньщавәт кәртән енумсәңән, щәта әшкола етшуптәсҗән, щәла Ёмвоша вәндтыйлды юхәтсәңән, вулаң непек еша павәтмән юпийн Ас-угорской театра рәпитты юхәтсәңән па ин вәнты тәта щит рәпитләңән.

Етнхотн Татьяна па Юлия путәртсәңән, хутыса хәс ола мәр округ мир пәта етнхотәт ванлтәсҗән, муйсәр әмәщ па ушхүль верәт щит мәр вәсәт. Юлия Яркина хәнты па вухәль ясәңҗәнән «Ваньщавәт», «Най Варах, Варах Най», «Кәк-кәк», «Дяхсум», «Күренька» арәт арийс, Татьяна Огнёва хәнты, вухәль, юрн поэтәт стихәт лүңтәс.

«Хәтл» Ас-угорской театр ех етнхотәт ванлтәсәт, мойң ех уша павәтсәт, хутыса хәнты мир мой верләт, пүпи як эвәлт луңәлтуп шивәләсәт. Алла Иштимирова-Посохова Татьяна Огнёвая стихотворения хәншәс, тәпәң ясәңәт лупәс.

Татьяна па Юлия юхтум хуятәта вән пәмащипа ясәң лупсәңән, етнхот яма па әмәщ мәнәс, хәнты арәт арисыйт, лүңтарәт сыящсәт.

Мүн, «Хәнты ясәң» па «Луима сәрипос» гәзетәйңәлүвн рәпитты ех, ищит ям па хошум ясәңәт тәм неңҗәна луплүв. Тәлаңа, яма, уяңа-пищәңа хоттел ехдәл пида вәлатн! Тәлаң еш, тәлаң күр!

Путәр хәншәс:
Надежда Рагимова

▲ М.С. Яврова па М.А. Гоголева

әмәңхәтлән верум пурмәсдәл ванлтәс. Лүв верум пурмәсәң ванлтупсы дәщәтәс па «Северная фантазия» немн пунсәлә. Щит ванлтупсыин олаңмит тәхи пәта ишәк непекн мойләсы. Марина Александровна щиты тәса ентәсты щир яма тәйл,

иса арсыр мулды утәт ентәл, шеңк сәмәна лүв рәт ехдәл ям нәпәт верәт тәйл. Елды хотәң ехдәл пида тәлаңа, щомәңа, уяңа-пищәңа ат вәл!

Путәр хәншәс:
Светлана Новыхова

Ешак ым аңкие, ма наң сэм дэрен

Шимаш эмаш па хураман яснат хэлсум ма, хэн Пулңават вошн Ямал мўвн округ шуши мир культура хотн «Нөрүм мўв лыд» мўвтөл мират эмашхаталн рэпатаём ширн тэнял лўңан айкелат акаттыя яңхсум. Ши пурайн ма арсыр хәннехуятат пида вэйтантийлсум па путремасум. Лыв күтелн манема Дарья Ивановна Озелова-Чугаевская дикмас.

Там йисаңа-нэптәңа ювум ханты не вәлупсы хуватн сыр-сыр лўңтарат па ушхўль путрәт айлат пухат-эвет пата ханшас. Восяхово кәртәлн Лорвош районан вәлмалн ашколайн рәпитас па мет ай классата питум ай нявремиет вәнтас. Шит, вантэ, шеңк шухләсәң, давәртәң рэпата. Лўв ханты пушхиет пида иши күрумн и ясаңа па и вера юхтас. Вантэ, шеңк эмаш па тәс ариет па путрәт нявремәт олаңан ханшас па әхат шитат лўвела рәпитты пураялн арсыр унтас версәт.

Ши киньша Пулңават вошн округ шуши мир культура хот пўңалн немасыя Дарья Ивановна пида путремасум па ханшум лўңтардал олаңан иньшассем.

Дарья Ивановна, еша наң олңенан мәтты айкел вера па хән айлат пухат па эвет пата лўңтарат па сырсыр хураман арәт-путрәт хәнштыя питсән?

► Ма иса вәлты-холты ширемн ай нявремәт пата киникайт хәншты неңа лўңатсыюм. Вантэ, вәлупсем хуватн араттелн иса нивәл сыр-сыр хураман киника немасыя хәншсум. Там йисәтн ши араң-путрәң непеклам тәлаң-телн 40-кем ода ши йисәт. Ин шиты лупты вўтышәл-лум, хуты ши киникайт унтасн ямкем арат мўң хәнты нявремлўв мет ай

классатн ашкола хуша вәнтәсыйт.

Советской лащ олатн, вантэ, тамиты хән, вер вәс. Ши пурайн леваса наң па немудты хәншты ан па веритсән. Ши олатн ма рўщ поэтат хәншум стихат па пура-пурайн рәт мирем хәнты ясаңа тулмаштасум. Итәх олн, йилпа верум киникаём есәлты пурайн, литература ширн рецензия непекат манем Роман Прокопьевич Ругин па Прокопий Ермолаевич Салтыков иса ши хәншсәңән.

Имудты ишн худна Еремей Айпин ишиты манема шимаш непекат ләшәтәс.

Муйсәр мет наң сәмена рәхты па мет мосты киника наң тәмхәтл тәйлән?

► Ма ширемн, шит шимаш «Лылаң ясаң» нем тайты киникаём. Мосл лупты, хуты ма шимаш лылаң ясаңт пида иса айтәлн рәпиттыя вўянтсум. Хән мет олаң классема юхәтсум па ашколайн вәнтәйттыя питсум. Ши йисн, вантэ, мўң хушева шеңк ар хәнты няврем ма пилдема вәнтәйттыя юхтас. Па лыв эвәлтәдә тәп ма ямсыева рўщ ясаңан путремәтыя хошсум. Әхәтшак нявремәт вәнтәты неңа йисум. Шәлдта иши мет олаң класс манема мәсы. Ши киньша ма хушема юхтум хәлумьяң мултас пух па эви иса тәп хәнты ясаңәт вәсәт

▲ Д.И. Озелова-Чугаевская. В. Енов верум хур

па рўщ ясаңан ан хошсәт. Кәша әхлўв манема шиты нәхумсәт: «Муй иты ләңхалән, шиты лыв пиләдә рәпита?» Вантэ, ши олатн немудты тўңширәңа хәнты ясаңан хәншум киникайт ан па вәсәт. Нәмәстемн, а муй верты, муй ширн манема елды шимаш нявремәт пида рәпитты? Ши олатн ма, вантэ, вәлши питсум арсыр ай лўңтариет па ариет хәнты ясаңан тәса па хурамана хәншты. Шитат тумпийн рўщ поэтат хәншум стихат па рәт ясеңа ямсыева тулмаш-тасум. Тәп ши утдам унтасн ма мет ай нявремиет пида и ясаңа-путра юхәтсум. Лывела эмаш вәс ма лўңтардам вәнтәты па ай путәрдам лўңатты.

Ши ширн, рәт ясаңан хәншум утдамн шеңк вән унтасн тўңширәңа версыюм.

Дарья Ивановна, мулты сырыя хәншум лўңтарлән тата айлта лўңта-сәры?

► Ин, айлтыева-са, тәп еша нәмәлмәлум, муй наңена ин лўңаттыя веритлум, ма «Мосты аканиём» лўңәтләм:

–Мет ма мосты
аканием,
Васы ох элты верса,
Аңкем мойдом ёнтотые
Карты сәвна сәвса ...

Шәлдта кимит лўңтарем па ин тата наңена немасыя сопәсләсем па лупләм, шитем па шимаш хураман па ушхўль немн ма катра пурайн ши ләшәтсәм:

–Ермак ернас
ёнтас эви,
Вурты ернас таил лув.
Порха эслас
мойпар пал,
Ята эслас шовар пал.
Сак дыт овал
ақ водиял,
Вурты охсар
куншкар тайл ...

Шәлдта па аңкем олаңан ишиты шеңк ям па эмаш лўңтар ма сыры хәншсум:

–Ешак ям аңкие,
Наң манэм олтасан.
Ай вошнә аңкие,
Наң манэм нәхәлсан.
Ай вошнә аңкие,
Ма, наң сам дэрен,
Ай вошнә аңкие,
Ма, наң вур дэрен ...

Путәр хәншәс:
Владимир Енов

С.С. Осечкина

А.Н. Чепалова. Н. Вах верум хурят

Йис культура верят йилпа нух дэщятлыит

Ма тэнял эвенк мир кат не пида вэтаца йисум. Дын Москва хон воша «Увас мўв ташят» вөн ёмәңхәтла юхтыйдсаңан па щата верум пурмасдал ванлтәсәңан па тынысәңан. Дын Хабаровской мўв Тугуро-Чумиканской район Тором кәртән сема питсәңан па енумсәңан.

Светлана Семёновна Осечкина ин Тором кәртән вәл. Хән пенсия мәнәс, пурмасәт ёнтты па верты питәс. Лўв худна нәмләлэ, хутыса аңкел ёнтәсәс па пўнәң сух дэщятәс. Ин ищиты пўнәң сух па кепәл тәнәлты па арсыр пурмасәт ёнтты питәс. Тәм йисн айдат ёх рәт мирел дәмәтсухәт ләмәтты шеңк аң ләңхаләт, рўщ сухн яңхләт, едемләт. Йис ләмәтсухәт тәп ёмәңхәтләт пурайн дәмтыйлләт.

Светлана Семёновна лупәл, лўв ая вәлмәлн, Чумикан районной кәртән ашкола-интернатн вәс па

вәндтыләс. Щит иса сыры оләтн вўды тайты ёх, войхўл велпәсләты хуятәт нявремәтинтернатн вәсәт па вәндтыйлсәт.

Ашколайл етшуптумал юпийн лўв елды вәнтыйлды аң питәс, аңкеләщела нәтәс, ашколайн хот хәрәт дюхитәс, арсыр щимәщ рәпата верәс. Ин рўтыщаты мәнәс па ёнтәсты питәс.

» Ёнтәсты тәм ванән питсум. Муй аңкем верәс, хутыса ёнтәсәс, нәмләм па айлтыева щит верлум. Нерпа йиңк вой, вўды сухәт, кепләт дэщятлум, нуки верлум па тәнәл-

лум. Щит шеңк давәрт рәпата, щи пәта ар әр мосл. Айлтыева щи рәпитлўв, верлўв, ёнтлўв, хурамтләлўв па ин тәм ванлтупсыя ёнтум утлўв тәслўв. Аңкилўв катрайн ёнтты сухләл ищи хурамтсәлләл, посләл, сәх кимәлләл, лытовләл нуви пўнәң сух эвәлт хәншәтн ёнтсәлләл. Ёрнаслад пәнәтәтн пунсәлләл, нирләл сәкн хурамтсәлләл. Мўң ин ищиты дәмәтсухлўв хурамтләллўв, – лупәс Светлана Осечкина.

Кимит не Анна Николаевна Чепалова ищи Тором кәртән сема питәс па енмәс. Ин лўв Чумикан районной кәртән вәл, кўлупн методиста рәпитл. Лўв лупәс, хуты сыры оләтн, хән айдата вәсәт, лыв шеңк йис верәт аң версәт, аң ёнтәссәт, йис арәт, йис путрәт аң акассәт. Ин па хән вәндата йисәт, рәт мирел верәта катләсты питсәт, ләлн елды вәлты хәннехуятәт эвенк мир оләңән уша ат версәт. Тором кәртән тәмхәтл 150-кем эвенк хуят вәл, иса Тугуро-

Чумиканской район луваттыйн кәт шураәскем шуши хәннехә вәл. Па мирәт хуятәт щата ищи вәлләт. Тором кәрта мултыкем лўңән ар мир юхтыйл, лыв вой-хўл велпәсләләт, воньшумутәт акалләт. Па сўсн, тәлн па товийн районной центра вәлты мәнләт.

Вой-хўл велпәсләты хуятәт пәта немасыя лицензия непекәт верлыйт, лыв щитәт дәтләт па велпәсләләт. Щи тумпи шуши велпәс хуятәта тәрум пәта щимәщ лицензия непекәт мәлдыйт.

Щимәщ неңәң пидә щи вэтаца йисум. Дын рәт мирел йис верәт нух дэщятты вўянтсәңан па щимәщ хуят кәртәлн ар вәл. Ма нәмәслум, хуты кашәң хәннехә вәндата йиталн, рәт мирл верәта сәмәлн талты питлды. Щикўш ая вәлталн, мосәң, аң ләңхал щив катләсты, тәп мосты пурайн щиты щи сәмл па нумәсдал щив керләләт.

Путәр хәншәс:
Надежда Вах

Ёнтум пурмасдал ванлтупсыин

Ханты па вухаль ясаңҥан дерамтты вэн учёной ими Нина Лыскова хўв панта шэшмәс...

Вәщ тылҥащ 9-мит хәтлән 2024-мит одн Санкт-Петербург вошн Нина Алексеевна Лыскова – филологической наукайт доктор, профессор, уралист, ханты па вухаль ясаңҥана вәндтум ими, ар научной киникайт хәншум ханты ими әнтәма йис. Лўв ипўляң ханты па вухаль ясаңҥан тәса вәйтәс, пүтәртәс па дерамтәс.

1989-мит ол вәнты Увәс мир ясңәт, литература вәндтәты кафедрайн ассистента вәс. Айлат әх вәндтәты тумпи лўв ясңәт дерамтты тәхи тәс, арсыр кәсуп-сәта дэщәтыйлты нәтәс.

1988-мит одн Тарту вошәң университетн Н.А. Лыскова «Подлежащее и сказуемое в хантыйском и мансийском языках» кандидатской диссертация непекал вәндтәслә.

Лўв ханты па вухаль ясаңҥанән әмәщ верәт вәйтмәдн арсыр научной непекал хәншәс.

1991-мит одн Увәс мир институт хуща вәдты «Кафедра уральских языков» тәхи кәщая йис. Щи пүрайн «Синтаксис имени существительного в обско-угорских языках» докторской непекал хәншты олңитәс.

Айлат әха рәт ясәң оләңән дипломной непекал хәншты нәтәс.

1989-мит ол вўш эвәлт Н.А. Лыскова аспирантура вўты әх комиссияйн рәпитәс.

1996-мит одн «Семантический аспект синтаксиса имени существительного в обско-угорских языках» оләңмит монография непекал хәншәс.

Вотас тылҥащ 26-мит хәтлән 1998-мит одн Марийской госуниверситет хуща «Синтаксис имени существительного в обско-угорских языках» вән докторской непекал холумтәс.

2003-мит одн «Семантика падежа в обско-угорских языках» кимит монография етәс.

2001-мит одн Н.А. Лыскова профессор нәмн мәсы. Айлат әх тәса вәндтумал па научной рәпата тўвмәл пәта арсыр ишәкты непекал еша холумтәс. 2004-мит одн Российской государственной педагогической университета Почётной профессора йис. Щи олн Ёмвошәң Югорской госуниверситета рәпитты вохсы. Тәта лўв вухаль ясаң кафедра кәщая вәс, айлат әх вәндтәс па научной рәпатайл елды тәслә. Тәта рәпитмәдн 46 научной статья хәншәс, щит тумпи «Подлежащее и сказуемое в обско-угорских языках» кимит монография хәншәс. Тәта айлат учёной әх лэщәтәс.

Лўв вәтаң учёной имия вәс. Айлат әх вәндтуман, научной непекал хәншман, учёной әх лэщәтман лўв вән унтас ханты па вухаль ясаңҥан пәта тәс.

Нина Алексеевна Лыскова әнтәма ювум юпийн уральской ясңәт дерамтты учёной мир, Ёмвош округ, А.И. Герцен нәмпи педуниверситет, ЮГУ, Санкт-Петербург вош әх мосты вүдаң хәннехуятәл вәтшәсәт, щит лыв пәтәла вән шәк... Лев пухәда, рәтлада шальяң ясаң китлўв... Лўв – ханты па вухаль мирңән эви, веккеши нәмман тайты питлэв...

Лўв Ас нопәтты тылҥащ 27-мит хәтлән 1944-мит олн Кәлтащ кәртән сәма питәс. Ащел Алексей Тимофеевич Лысков – ханты хә, 1944-мит олн вүдаң далаң ухл пунсәлә. Әңкел Глафира Никитична – вухаль ими, колхозн рәпитәс.

Әшкола юпийн 1958-1962-мит оләнн Ёмвошәң педучилищайн вәндтыләс. Елды немәсыя курсән рўщ ясәңа па литература вәндтәты вер оләңән уша вермәдн Зареченской, Приобской па Нўм Нярьәх па па әшколайтн рәпитәс.

1966-мит олн учитель иты немәсыя курса Ленинград вошәң Увәс мир института китсы. Тәта вәндтәты әх уша версәт, хуты лўв ипўляң ханты па вухаль ясаңҥан йма вәйтәл, щирн елды ясәң дерамтты партсы.

1973-мит олн Ленинград вошн вўрты дипломн А.И. Герцен нәмпи пединститут етшуптәс па рўщ ясәңа, литература, вухаль ясаңа па Увәс мир литература вәндтәты нәңа йис.

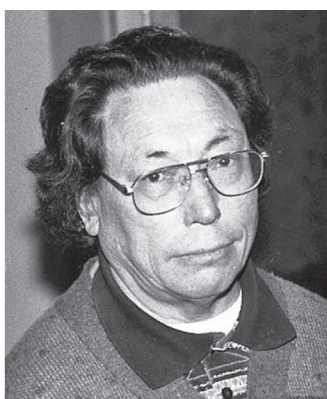
1982-мит олн аспирантура етшуптәс па «Подлежащее и сказуемое в хантыйском и мансийском языках» рәпата хәншәс.

Ёмвош округ мир,
«Ханты ясаң» па
«Луима сәрипос»
газетайналўвн рәпитты әх

Юван Шесталов олаңан нәмәлмәсәт

21-мит хәтлән лыпәт тылщан вухаль поэт ики Юван Шесталов нәмәлмәты пәта вәйтәнтупсы вәс. Мойң мир «Торум Маа» музей хуши ийха әктәшийдсәт па вухаль мир поэт олаңан нәмәлмәсәт.

Ю.Н. Шесталов. lavkapisateley.ru сайт эвәлт вүйом хур

Маяя Макарова олаң ясаң-путәр верәс, лүв яма путәртәс, муй щирн вухаль ясаңан непек хәншум хуят рәпитәс па вәс. Ай кина хур ванл-тәсы, хута Юван Шесталов щимәш «Россия» немуп стих рүщ ясаңан лүңтәс:

Хән шеңк ишки вәлүм
пурайн
Ма аңкем антәма йис,
Хән айдат пух дыләл
Ёңкән ишкийн, ма
лаңкрема

Россия ёш,
Мәтты аңкем ёшл, уләс
Россия мәнема нумәс
па әр,
Лүв мәнема даңәл па
нянь мәс...

«Торум Маа» тәхийн вәйтәнтупсы пурайн. С. Сатина верум хур

Тәм стих хуша лүв ям тәпәң сәма рәхты вер пүляң рәт мұведа ястәс па Россия мұведа. Кәт щурәс хәс нядмит олаң «Хоттед ёх ола» вера пунса. Ищиты шеңк ар стих Юван Шесталов тәпәң, сәма мосты, пүляң рәт ёхдал олаңан хәншәс.

Вухаль не С. Динисламова лупәс, лүв Ю.Н. Шесталов поэт ики яма вәйтсәлә па тәм вәнты округ тынәң хәннехә нәмман тәйләлә. Лүв вухаль ясаңан стих лүңтәс, ям нумәс ястәс. Хәнты па вухаль мирңан яктыариты не Ф. Иштимирова «Ты глаза мои и сердце» стих лүңтәс.

Юван Николаевич хурамаңа Югра мұвев мұвавт олаңан хәншәс, ям хошум путәр-ясаң аңкеда па Россия мұведа лупәс. Рәт мұвд-йиңкәл пелды

сәмәң вәс, рәт вухаль ёхдал культура шеңк ушәңа тәйсәлә. Лүв хәншум непекәлн ясаң-путәр олаң вулаң опращ щәртәң икел вәлупсы эвәлт вүслә па елды тәслә. Лүв сема питәс па енмәс щипурайн, хән вәлупсы кәт нумәс щирн мәнәс, щипурайн щәртәң ёха эвәлдсәт па коммунизм вер вәс. Щит лүв катра па йилуп верңан уша нумса вүслә па елды тәслә.

Аңкел иса сәмәңа вәлупсәлн тәйсәлә па хошум ясәт хәншәс. Лүв рәт ёхдал па мұвл хуша енмәс па вәс. Иса аңкел па рәт семьяйл олаңан хәншум путәр-ясаңан даңхас, дәлн иса тәп яма әт вәсәт.

Хән Юван Шесталов шәңәт аңкел антәма йис, лүв ищиты рүщ ясаңан па «Спит в земле моя мать...» немуп стих хәншәс:

Тынәң мұв, ишки увәс
мұв,
Хулта, йилуп әш хұват
шәшты, юхды яста:
«Аңкем мұвн уләл па вотас
ән худал,
Лүв пухл – нохәр сем,
доньща питәс.
Ма так па лыкәң вотн, хулт
пела ешәк ән тәсыюм,
Лыкәң пурвой иты ән дәс.
Кәрящ нохәр юх луват
атум меңк иты
Ма ухем нәмәлды доньщи
ёңк вотас мәнумтыләс ...».

» Вухаль мир вулаң поэтн хәншум непекәт, путрәт, стихәт иса пурайн хәннехуятәт нумсәтн хәшләт. Щипәта шуши мир литература вер елды мәнл, лүв хәншум әр ясәл мирн нәмман тәйла, – щиты лупәс М.Е. Макарова.

Путәр хәншәс:
Светлана Сатина

Ханты ясанг
(Хантыйское слово)
№13 (3649), 11.07.2024

Соучредители
Дума, Правительство
Ханты-Мансийского
автономного округа – Югры

Издатель
Департамент внутренней
политики
ХМАО-Югры

Редакция

ВРИО
главного редактора –
Рагимова Н.В.

Телефон (3467) 33-24-02

Ответственный секретарь –
Вах Н.И.

Телефон (3467) 33-24-02

Адрес редакции и издателя:

628011, г. Ханты-Мансийск,
ул. Комсомольская, 31
тел./факс (3467) 33-17-52

E-mail: gazeta@khanty-yasang.ru
Газета размещена на сайте
www.khanty-yasang.ru

Отпечатано:

ООО «Новости Югры-
Производство» г. Сургут,
ул. Маяковского, 14.

Индексы **04393, 54393**

Тираж **2166** экз.

Заказ **2763**

Цена свободная

Газета
зарегистрирована
Управлением Федеральной
службы по надзору в
сфере связи,
информационных технологий
и массовых коммуникаций по

Тюменской области,
ХМАО-Югре и ЯНАО.

12+

Свидетельство о регистрации
ПИ №ТУ 72-00796
от 23 января 2013 г.

Мнение авторов публикаций
не обязательно отражает
точку зрения редакции.